

(PTIB0301) Elemi lineáris algebra

Dr. Facskó Gábor, PhD

tudományos főmunkatárs

facskog@gamma.ttk.pte.hu

Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Matematikai és Informatikai Intézet, 7624 Pécs, Ifjúság útja 6.
Wigner Fizikai Kutatóközpont, Űrfizikai és Űrtechnikai Osztály, 1121 Budapest, Konkoly-Thege Miklós út 29-33.
<https://facsko.ttk.pte.hu>

2024. október 3.

A Gauss-elimináció módszere determinánsok kiszámítására

- ▶ A Gauss-elimináció célja, hogy a mátrixot, melynek determinánsát keressük, egy olyan felső trianguláris mátrixszá alakítjuk, melynek determinánsa megegyezik az eredeti mátrix determinánsával.
  1. Ha szükséges, akkor sorcserével elérjük, hogy $\alpha_{11} \neq 0$. (Sorcseré esetén a determináns előjele megváltozik)
  2. Az első sor alkalmas konstansszorosát a többi sorhoz adva elérjük, hogy $\alpha_{21}, \alpha_{32}, \dots, \alpha_{n1} = 0$ legyen.
  3. Ha szükséges, akkor sorcserével elérjük, hogy $\alpha_{22} \neq 0$.
  4. A második sor alkalmas konstansszorosát a 3, 4, $\dots$, n . sorokhoz adva elérjük, hogy $\alpha_{32}, \alpha_{42}, \dots, \alpha_{n2} = 0$ legyen.

Az eljárást addig folytatjuk, míg a főátló alatti összes elemet kinullázzuk.

Lineáris kombináció, lineáris egyenletrendszerek I

- ▶ Definíció: Legyen $\mathbf{a}_1, \mathbf{a}_2, \dots, \mathbf{a}_n \in V^3$ és $\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_n \in \mathbb{R}$. Az $\mathbf{a}_1, \mathbf{a}_2, \dots, \mathbf{a}_n$ vektorok $\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_n$ együtthatókkal vett lineáris kombinációja:

$$\lambda_1 \mathbf{a}_1 + \lambda_2 \mathbf{a}_2 + \dots + \lambda_n \mathbf{a}_n.$$

- ▶ Definíció: Egyenletek lineáris kombinációja alatt azok valamely valós együtthatókkal vett összegét értjük.
- ▶ Definíció: Legyenek $\alpha_{ij} \in \mathbb{R}$ és $\beta_i \in \mathbb{R}$, ahol $(1 \leq i \leq m, 1 \leq j \leq n)$ és $m, n \in \mathbb{N}^+$. Az alábbi egyenletrendszert lineáris egyenletrendszernek nevezzük:

$$\left. \begin{aligned} \alpha_{11}x_1 + \alpha_{12}x_2 + \dots + \alpha_{1n}x_n &= \beta_1 \\ \alpha_{21}x_1 + \alpha_{22}x_2 + \dots + \alpha_{2n}x_n &= \beta_2 \\ \vdots \\ \alpha_{m1}x_1 + \alpha_{m2}x_2 + \dots + \alpha_{mn}x_n &= \beta_m \end{aligned} \right\}$$

Lineáris kombináció, lineáris egyenletrendszerek II

- Definíció: A lineáris egyenletrendszer alaplátrixa (együtthatómlátrixa) alatt a következőt értjük:

$$\begin{pmatrix} \alpha_{11} & \alpha_{12} & \cdots & \alpha_{1n} \\ \alpha_{21} & \alpha_{22} & \cdots & \alpha_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ \alpha_{m1} & \alpha_{m2} & \cdots & \alpha_{mn} \end{pmatrix}$$

Gauss-féle eliminációs módszer lineáris egyenletrendszerek megoldására

- ▶ Definíció: Két lineáris egyenletrendszer ekvivalens, ha az összes megoldásaik halmaza megegyezik.
- ▶ Tétel: Az alábbi átalakítások egy lineáris egyenletrendszert egy vele ekvivalens egyenletrendszerbe visznek át:
  1. Egy egyenlet szorzása $\lambda \neq 0$ -val.
  2. Egy egyenlet λ -szorosának hozzáadása egy másik egyenlethez, ahol $\lambda \in \mathbb{R}$.
  3. Olyan egyenlet elhagyása, mely a megmaradóak lineáris kombinációja
  4. Egyenletek sorrendjének felcserélése
  5. Az ismeretlenek sorrendjének felcserélése együtthatóikkal együtt.

A lineáris egyenletrendszer Gauss eliminációval való megoldása azt jelenti, hogy a fenti átalakításokkal trapéz alakúra hozzuk azt. (Cél: $\alpha_{ij} = 0$ minden $i > j$ esetén.)

Cramèr szabály I

- ▶ Ha az n egyenletből álló n ismeretlenes lineáris egyenletrendszer alapmátrixának determinánsa nem 0 ($\det(A) \neq 0$), akkor a lineáris egyenletrendszer megoldható és egyetlen megoldása:

$$x_k = \frac{\Delta_k}{|A|}, \quad (k = 1, 2, \dots, n \in \mathbb{N}^+)$$

ahol

$$\Delta_k = \begin{pmatrix} \alpha_{11} & \alpha_{12} & \cdots & \beta_1 & \cdots & \alpha_{1n} \\ \alpha_{21} & \alpha_{22} & \cdots & \beta_2 & \cdots & \alpha_{2n} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ \alpha_{m1} & \alpha_{m2} & \cdots & \beta_n & \cdots & \alpha_{mn} \end{pmatrix},$$

azaz a k -adik oszlopba került a szabadtagok vektora.

Cramèr szabály II

- ▶ Igaz továbbá, hogy ha $\det(A) = 0$, de $\exists k \in \{1, 2, \dots, n\}$, ahol $n \in \mathbb{N}$ úgy, hogy $\Delta_k \neq 0$, akkor az egyenletrendszernek nincs megoldása, ám $\det(A) = \Delta_k = 0$ ($k = 1, 2, \dots, n$) esetén lehet végtelen sok vagy 0 megoldás.

Vége

Köszönöm a figyelmüket!